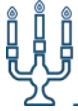

פרשיית השבוע

מגזין להגות והסברה יהודית

פרשת בהר- בחוקותי תשע"ז * 340

נועם הנשמות
פרקי ערגה לשבת קודש

על השולחן
הרב אברהם ישראל פרידמן

התורה פינת הארץ

איך עורכים 'הסכם-שלום' עם הארץ החומרית?

שלום. המילה והקסם. לא-מעטים מבני העם (ובעיקר האומות הערלות) סוגדים לו לניב הזה. יונות השלום רק מחכות לנו בפינה..

טובי-המוחות עמלים כדי למצוא נוסחה פורצת-דרך ל'הסכם-שלום' בין היהודים לישמעאלים. ברור הדבר למה: מי, מי אינו רוצה לרכוב על גלגלי התהודה? מי אינו רוצה להיחרט על לוח דברי-הימים? אבל ברצוננו להציג 'הסכם שלום' מסוג אחר. הקשיבו-הקשיבו:

"אם בחוקותי תלכו - ונתתי שלום בארץ".

הבה נתחמם מגח ליו הלוחשות של רבנו הב"ח (שולחן-ערוך אורח-חיים סימן מ"ז):

... ונראה שכוונתו יתברך מעולם הייתה שנהיה עוסקים בתורה כדי שתתעצם נשמתנו בעצמות ורוחניות קדושת מקור מוצא התורה ולכן נתן הקב"ה תורת אמת לישראל במתנה שלא תשתכח מאתנו כדי שתתדבק נשמתנו וגופנו ברמ"ח איברים ושס"ה גידים ברמ"ח מצוות עשה ושס"ה לא תעשה שבתורה, ואז היו המה עוסקים בתורה על הכוונה הזאת - היו המרכבה והיכל לשכינתו יתברך, שהייתה השכינה ממש בקרבם כי היכל ה' המה וקרבת ממש הייתה השכינה קובעת דירתה והארץ כולה הייתה מאירה מכבודו ובזה יהיה קישור לפמליא של מעלה עם הפמליא של מטה והיה המשכן אחד..

אבל עתה שעברו על חוק זה שלא עסקו בתורה כי אם ליצור הדברים הגשמיים להנאתם, לידע הדינים לצורך משא ומתן, גם להתגאות להראות חכמתם, ולא נתכוונו להתעצם ולהתדבק בקדושת ורוחניות התורה ולהמשיך השכינה למטה בארץ כדי שתעלה נשמתם למדרגה

גדולה אחרי מיתתם - הנה בזה עשו פירוד שנסתלקה השכינה מן הארץ ועלתה למעלה, והארץ נשארה בגשמייתה בלי קדושה, וזה היה גורם חורבנה ואבדתה ... והמה עזבו את תורתם ולא הלכו בה, דהיינו לא הלכו בה לשמה בשעה שבאו לפתוח בעסק התורה ולברך לפניו .. כדי שיהיו דבוקים בקדושתה..

והוא המכוון בברכת אשר בחר בנו - על אשר קרבנו לפני הר סיני ונתן לנו תורתו הקדושה כלי חמדנו שהיה משתעשע בה בכל יום כדי שתתדבק נשמתנו בעצמות קדושת התורה ורוחניותה ולהוריד השכינה בקרבנו. לא הלכו בה - לעסוק בדברי תורה לשמה, כי בזה נעשו שנסתלקה השכינה מן התחתונים

כשיהודי עסוק בכל לב ונפש בסוגיית 'מכליא קרנא' או בכל סוגיה תלמודית אחרת - מלמד רבנו הב"ח - הוא למעשה עסוק בדברי אלוקים חיים ומלך עולם. או בלשונו הזכה: "שתתדבק נשמתנו בעצמות קדושת התורה". זהו למעשה, כך יראה, גם ה"תלכו" הכתוב בפרשה, על-דרך ה"הלכו" של חורבן הבית, המכוון ללמד התכלית והייעוד בעמל התורה הקדושה. תבינו גם מעתה אפוא, כמה מופלא, מהו ה"שלום בארץ" שמביא עמו עמל התורה - החלת קדושה עליונה בארץ לבל ייגרם כאן חלילה פירוד מהשמיים ולהיות "ארצכם שממה" - כלשון הכתוב, וכאמור.

ברשותכם, מילה לבבית קטנה לסיום:

קשה לי משום-מה, קשה לי לשמוע ברכת 'אשר בחר בנו' אדישה ורדומה בעלייה לתורה.

כשזה קורה, אני תוהה בעצמי, משתאה לדעת: כלום האיש יודע מה הוא שח? האמנם באמת מרגיש "אשר בחר בנו" - "הרי אילו כן האיר לא ישאג את מילות הברכה וירעיד את הלבבות? האם הוא באמת מרגיש שתורתנו הקדושה והיקרה מפי היא "שתתעצם נשמתנו בעצמות ורוחניות קדושת מקור מוצא התורה"?

"... לכה דודי לקראת כלה".

כל איש שאינו שומר שבת כחוקתה, לא יחוש בכניסתה שחרור הנפש משעבוד החיים החילוניים המעיקים על מאווי הרוח, וכל העושה את שבתו חול, לא ירגיש ביום הזה שגשמתו יתירה על גופו. ואפילו משורר בחסד עליון לא יתעורר ויאמר שירה על קדושת היום, אם יום השביעי אינו לו שבת שבתון אפילו מדיבור של חול, או אם לא ראו עיניו את קרני הוד ומאור פניו של יהודי, אשר רוח חן של מנוחת הנפש שפוכה עליו, וקלסתר פניו מעיד עליו כי נדמה לו שכל העולם כולו נח, ואזניו מקשיבות קול דממה דקה, קול השם, אשר בימות החול בחיים הגשמיים מחרישים אותו ואינו נתפס אפילו בחושים הפנימיים.

"היש המנון 'לכה דודי לקראת כלה' בשירת העמים על חגיגה זמזומיהם? היש השגה כזו והבנה כזו על ערך יום מנוחה ביצירת העולם?"

(הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל - ספר 'חזון יחזקאל' הקדמה למסכת פסחים)

לתשומת ליבכם!
לקבלת הגיליון במייל
- שלחו בקשה ל:
abyisrael@gmail.com

טבעי שתשלוט בעצמך..

י. נבון
ירושלים

"טבעי שלא תשלוט בעצמך..". "לך בעקבות התענוג..". אלו פרסומות בוטות שאנו פוגשים לאחרונה בעיתונות, ולא, לא החילונית.

השיח הישראלי הבהמי סביב האוכל חודר אלינו ברח האחורית. אי-אלו פרסומאים עושים הכל כדי שתרכשו את הסחורה של הלכוחות שלהם ובדרך פוגעים קשות בחינוך הילדים שלנו החשוב לנו כל-כך.

אני שואל את עצמי השבוע, האם ילד שפוגש - למשל בפרסומת צבעונית ומגרה של ארטיק 'מגנום' נוסח "לך בעקבות התענוג", ירוץ אחרי-כן באותה התלהבות לבית המדרש כדי "להתענג על ה"? האם אין כאן קונפליקט איום שמאיים לשעבד את ילדינו לתרבות ה'פרעס' הבהמית שהשתלטה על ישראל? האם יהודי, שנשמתו חוצבה מעולם התענוגים' ייתן מנה שלמה של תענוג 'למגנום' וישיכח מתענוגי נצח?!

האם אנחנו חלק מהעם הזולל הבולס המבורגרים ושואג בקול גדול: "אוכל, קדימה אוכל!"?

בישיבות נהגו להזכיר את האמרה הנודעת של מרן ה'חזון איש' זכותו יגן עלינו:

"לגאון האדיר בעל 'קצות החושן' - אמר החזון-איש, "לא היה טעם בקוגעל. שכן אם היה לו טעם בזה - לא יכול היה לחבר את 'קצות החושן'! שכשאדם אוהב את התורה ושוהג באהבתה לא יתכן שיהיו לו תענוגי עוה"ז..".

פירושם של דברים: אין דרך מיצוע: טעם בקוגעל, פירושו פחות טעם בלימוד. פחות "והערב נא". זה על חשבון זה בא. זהו סוג של מדד.

כשיש תאבון רב לקוגעל - התשוקה הרוחנית ממילא נסדקת.

אין ספק שכאשר יש געגועים לתענוגות - הגעגועים לשבת נועם-הנשמות מאבדים את חיוניותם. והרוח הזו כה לא מתאימה ליהודים מעודנים שלומדים אביי ורבא, רבה ורבי זירא. אנשים כאלו אינם עבדי ה'מגנום' עם הווייל.

מבין אני לליבם של אותם פרסומאים. זה - לכאורה - תפקידכם המקצועי. אבל במטותא מכם, נא להרגיע. נא להנמיך פרופיל. נא לא להעתיק.

תעצרו ב'אדום'.

בגדר 'חציצה'

בגמרא סוכה (ו, ב) למדנו לעניין הגדרת 'חציצה' בטבילה: "דבר תורה רובו ומקפיד עליו חוצץ, ושאינו מקפיד עליו אינו חוצץ. וגזרו על רובו שאינו מקפיד משום רובו המקפיד, ועל מיעוטו המקפיד משום רובו המקפיד".

והנה כל המתבונן בוודאי יתמה: מדוע "מיעוטו המקפיד" אינו חוצץ בטבילה, הלא אם אחר דעת האדם אנו הולכים - סוף-סוף מקפיד הוא!

ובספר 'משנת אליהו' (סימן ט') כתב לבאר שהוא משום שהמיעוט בטל לגוף ועל כן אין בכלל מה לדון עליו. ויש להבין זאת: הלא למעשה האדם הוא שקבע את הביטול לגוף בדעתו, ומדוע שכאן לא יהא כן.

והנה נראה, כי כעיקרון יש כאן שני מהלכים עקרוניים בסוגיית 'חציצה': לשון רש"י כפי שנראה שוב ושוב מעלה, כי העניין תלוי בחיבור הטכני של הדבר לגוף, שהרי כך הטעים גבי לגבי גלד המכה שברך אינו חוצץ (נדה סו, א): "הוי רך ומחובר". (וראה עוד בלשונו בסוכה - "בטל לגופו"). אולם בלשון הרשב"א נראה היטב שיש כאן מרכיב נוסף ועיקרי: "מקפיד". והיינו שיחס האדם אל הדבר קובע את הגדרתו ביחס לגופו. (ראה לשונו במסכת נדה שם לגבי לפלוג רך וקשה שביאר בדרך זו, וכן גם נראה לגבי צבעי הנשים שהסביר בדרך זו מדוע אינם חוצצות מעניין ה"מקפיד" - ראה שולחן ערוך יורה דעה בסימן קצ"ח סעיף י"ז ושם).

אכן הרשב"א עצמו (ראה בית יוסף בתחילת סימן קצ"ח) הגדיר וסייג את הגדרת "מקפיד" שהוא תלוי ועומד בדעת בני האדם הכללית ולא באדם הנדון לבד (ראה עוד משנה מקוואות ט, ב ודקדק בזה).

ומעתה ייראה פשוט מדוע אין עניין ה"מקפיד" נאמר לגבי מיעוטו, שהרי אמנם הלה מקפיד אבל העולם ברובו אין דרכו להקפיד בכך ועל כן אין זה בכלל הגדרה זו.

בדרך זו, אגב, יבוארו לנו דברי הרשב"א (לפי הבנת הרב בן מנחם זצ"ל) שכאשר ההקפדה נובעת בשל ציווי חכמים שפסלו טבילה זו מדבריהם, הרי שאין-זה בכלל "מקפיד". ויש להבין, הלא סוף-סוף לא רוצה בכלל זה ומה אכפת לנו בגלל מה. והיה ניתן לומר שאין זה בגדר "מקפיד" כי העילה אינה נקיות אלא הדין. ברם ייאמר, שאם נאמר שהוא שיעור שנקבע על פי דרך בני-אדם ככלל, יש מקום אפוא לומר עוד, שלגבי שאלה הקשורה לדין ולא לאיסטטיסטיקה אין מקום כל ועיקר לילך אחרי רוב בני באדם, שהרי הכל תלוי ביראת כל איש ואיש כשלעצמו. והבן.

"שולם שולם לעולם"

שלמה המלך ע"ה אמר בספר משלי: "טוב פת חריבה ושלוה בה מבית מלא זבחי ריב".

ואכן נראה מקור לביטוי חשיבות שביטא שלמה המלך כראשון במעלה מהפסוק בפרשת השבוע: "ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יכולה ועץ השדה יתן פריו והשיג לכם דיש את בציר ובציר ישיג את זרע ואכלתם לחמכם לשובע וישבתם לבטח בארצכם", ואחר כך נאמר "ונתתי שלום בארץ". ופירש רש"י עניין הסמיכות: "שמא תאמרו הרי מאכל הרי משהתה אם אין שלום אין כלום? תלמוד לומר "ונתתי שלום בארץ".

הרי למתבונן הדברים נוקבים עד תהום: יכולים להתברך בכל השפע ואף בביטחון **אולם כשאין שלום - אין כלום!**

ואכן חז"ל הפליגו בעניין השלום ואמרו "לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום". וכן אחר כל הברכות שבברכת כהנים "יברך ה' וישמרך" אנחנו מסיימים ב"וישם לך שלום" כלומר יתכנו כל הברכות אולם אם איננו משולבים בשלום אזי כל השפע המושפע לכלי אינו כלום ככלי שיש בו חור שאינו מחזיק כלום. וכן אחר כל תפילות שמונה עשרה בהן תפילות על כל צרכי האדם מסיימים בברכה אחרונה "שים שלום.. המברך את עמו ישראל בשלום". כלומר: אם אין שלום - כל השפע לכלל ולפרט אינו כלום.

ואף מעמדן של תלמידי חכמים נקבע לפי רמת השלום ביניהם. שהרי אמרו חז"ל: "תלמידי חכמים מרבין שלום בעולם שנאמר ורב שלום בניך אל תקרי בניך אלא בוניך". חז"ל רואים אפוא בשלום בנין הפרט והכלל. ואכן אנו רגילים לחינוך לשלום עוד בקטנות בשילוב ידי הקטנים הרבים ביניהם בשיר "שולם שולם לעולם ברוגז ברוגז אף פעם".

חובתנו בזה בכל מהלך חיינו לטפח זאת, בכל דרך ובכל קהילה. להיזהר ביתר-שאת לנהוג בדרכי שלום בכל מערכות החיים ואף עם זרים, כתקנות חז"ל שתקנו תקנות כלפיהן מפני דרכי שלום.

ויש להיזהר בדבר במשנה-זהירות כאשר מדובר בתלמידי חכמים בוני העולם.

תתפסו מקום..

לפני למעלה ממאה שנים זה קרה: הגאון המקובל רבי חיים יהודה לייב אוירבך זצ"ל מחליט להקים ישיבה למקובלים - 'שער השמיים' בעיר העתיקה.

הרב אוירבך פתח את הישיבה לשם-שמיים והיה מוכן לשאת בעולה הכספי. בתקופה מסוימת ניכר קושי רב בהשגת המימון הדרוש, ולרבי חיים-לייב, ראש הישיבה, היה רעיון יצירתי.

חי אז בירושלים צייר-אמן ושמו יצחק בק. הוא עיטר את בית כנסת 'החורבה' ואת ישיבת 'מאה שערים' בה תוכלו לראות עד היום בתקרה ציור של "הוי עז כנמר" שנראה ממש נמר אימתני. להבדיל, גם צייר שלטים לחנויות. אם למשל צייר שילוט לחנות 'חמוצים' לא היית יכול להבחין אם החנות פתוחה או סגורה, שכן הציור שלו היה כה חי ונושם.

הלך אפוא רבי חיים-לייב לצייר נודע זה וביקש ממנו כי יצייר עבורו ציור מרשים של גן-עדן. "אבל שהיה מוחשי", דרש ממנו, "כמו שאתה יודע לצייר..".

"אבל לא הייתי שם, אז איך אצייר", תהה בק. "תצייר לי אולם גדול מאוד עם ארון קודש מפואר, ועם ספסלים רבים - מסודרים שורות שורות".

התחיל בק לצייר אולם נפלא ורחב-ידיים ובו חמשת-אלפים מקומות ישיבה (!). הציור היה כה מוחשי עד שאילו ראית אותו היית מעז לבקש לצעוד בין שורות הספסלים. ליד כל מקום ישיבה היה מספר לרכישה, כמו בבתי הכנסת בגולה.

לקח רבי חיים-לייב את הציור ונסע לאמריקה. הנסיעה באנייה, כידוע, לא הייתה צפичית-בדבש. היא ארכה שלושה חודשים והיא כללה חניות ביניים שונות. לבסוף הגיע לנמל ניו-יורק.

ובניו-יורק תכונה רבתי. רב מירושלים - מודיעים השלטים - מגיע עם הפתעה מיוחדת. כולם נקבצים ובאים לבית הכנסת המקומי והרב מציג בפני הקהל את הציור המרהיב ושובה-הלב.

"כאן", הציג הרב בפני האנשים שלא ידעו מה זה גמרא בכלל, "זהו גן-עדן, המקום בו שורה השכינה של הקב"ה, ועל הכיסאות ישבו האבות הקדושים, גם משה רבינו ודוד המלך". בהמשך הציג להם גם את מקומו של רבי שמעון בר יוחאי והתנאים הקדושים. "וואו!", התפעלו הפרזיטנטים עם הפפיונים, כשהם מבקשים לבחור להם מקום, ליד אבותינו הקדושים.

הרב התנה את רכישת המקום, המרוחק, בתשלום של אלף דולר. הסכום הזה היה אסטרונומי בשעתו. את חצי 'שוק הבוכרים' היה ניתן לקנות מסכום זה. מי שרה להתקדם למעלה בקודש - היה צריך לפתוח עוד את ליבו ואת ארנקו.

כך נרכשו עוד ועוד מקומות ולתלמידי ישיבת 'שער השמיים' הרווחה. כעשור חיו תלמידיה מאותו ערב. גם ליהודים האמריקאים הצהלה - כל אחד קיבל את מושבו בגן-עדן..

אולי אין לנו ציור-קיר של גן-עדן - סיים המגיד רבי בן-ציון מוצפי שסיפר את הסיפור המיוחד - אבל כאחד צריך להמחיש לעצמו שהוא צריך לשמור לעצמו מקום בגן-עדן!...

כל אחד ייקרא למקומו הראוי לו ובזמן שנקבע לו. אין דרך מילוט.

וימת שמואל

יחד עם כל לומדי ואוהבי תורה שבכל אתר, אנחנו מבכים בדמעה את הסתלקותו של רבינו הגדול, שר הלב והדעת

**הגאון האדיר
רבי שמואל יעקב
בורנשטיין זצוק"ל
ראש ישיבת קריית-מלך**

שהקיז-דם למען התורה ולמען מסירתה ונשא על לוח-ליבו כאבם של יהודים רבים.

עוד לא ידע דור אחרון מה איבד.

ת. נ. צ. ב. ה.

המתאבלים מרה מערכת 'פרשני' (ת השבוע), צוות הכותבים

במיר ישיבע/ שלמה נחום

נכתב על ידי תלמיד ראש-הישיבה זצ"ל לאחר ביקורו בישיבת מיר המעטירה - שם קנה משנתו. הדברים היו למראה עיניו של הרב לאחר כתיבתם

יושבים הם הצורבים
טב לדזכי והוי דרופתקי
מרוכזים, שקועים בעמלם
מלכנים, שואלים, חושבים
ולפתע הס מושלך באולם
מתרוממים כולם ממקומותיהם
גם גילה טעמי תורה וסדרה

לנוכח דמות חכם התורה
כאפרכסת עושים אוזניהם
כשזו עולה על הקתדרה

שם מול קהל ועדה
מוסר ההי שיעור בגבורה

ריש מתיבתא רבי לייזר יהודה
חולה אהבת התורה
שם הנחיל מרן הסטוצ'ינער
יסודי תורה והגייוני מוסר
מן הזוכים לשמעו בהילו הנר
טעמים וזכרם לא סר

שם ישיב מו"ר שליט"א (זצ"ל)
משחר טל ילדותו
בינות לתלמידי גאוני ליטא
איווה קנות משנתו

שם נכרך כראש גולת שנחאי
נתן לו השם רצון ותשוקה
רדה דבש מפּי הארי החי
ואזנו קשבת, שוקקה

שם לימד צורתא דשמעתא
גאון ישראל העילוי מטרורי
בכל תיבה, מהי האובנתא

"ליבו של ראש הישיבה, רבי שמואל-יענקב - נדם"

הרב אברהם-ישראל פרידמן, תלמיד הגאון המופלא רבי שמואל-יענקב בורנשטיין זצ"ל שהסתלק השבוע, מעלה בדיו דומע צרור זיכרונות. נטפי דמעה

ר' שמואל-יענקב, כפי שקראנו לו, היה איש מיזסר אך אפוף מנוחת-אמת פנימית. שלושה של יישוב הדעת. כל תנועה - מחושבת, וכל אמירה בפלס שקולה

ליבו היה גואה מאהבה כאשר היה מדבר אתנו. בידי אני נוצר מכתב גדוש-אהבה, שכתב לבני הישיבה ערב חג השבועות תשס"ח, אז שהה בבית החולים לצורך טיפול רפואי:

לאחיי ורעיי הבחורים והאברכים האהובים והיקרים בני ישיבתנו הקדושה ה' עליהם יחיו. בהיות כי כך עלה ברצוני יתברך שלא אוכל להיות עמכם בחג השבועות הבעל"ט בהיותי רתוק למיטה בבית החולים, על כן אני כותב לכם כמה דיבורים עם התקדש החג הקדוש של זמן מתן תורתנו.

אנו חוזרים בכל שנה למרתף הגדול של יינה של תורה מסיני, כותב ראש-הישיבה דברים מדם-הלב הענק שלו. "כלומר שהקידה בחג השבועות תהיה בבחינה של שאיבה מן המרתף הגדול של יינה של תורה לכל הזמן כולו ולכל השנה כולה. באופן שבני הישיבה הקדושה ייצאו מחוזקים בצימאון חזק ורצון עז לשקידה ולעמלות לעלות ולהתעלות בעין ובידיעת התורה הקדושה וברוממות לעבודת ה'".

את המכתב מסיים ראש-הישיבה זצ"ל בכתב-ידו הרוטט:

"אלה דברי אוהבכם בלב ובנפש הדורש ורוצה בטובתכם הנצחית. אבקשכם להמשיך ולהעתיך בתפילה בעדי כי אזכה עוד שנים רבות לעמוד ולשמש בבית מדרשו בבריות גופא ונהורא מעליא".

כמעט תשע שנים חלפו מאז. התפילה הזו זכתה למימוש כעשור.

'קריירה' של בחור!

"בחור שלומד לשם מלגה" - אמר לי פעם בשיחה אישית - "נחשב כלומד לשם 'קריירה' וסופו שיעזוב את הלימוד!

"אני עצמי מעודד מאוד את המלגה - הסביר. אני זה שביקשתי מהמשגיח כי יעניק מלגות בעבור סדרי לימוד מסוימים. תמיד אני מסביר את עניינה של מהלה על פי הרמב"ם הנודע שרצונו הפנימי של האדם רק לעשות רצונו יתברך, ומלגה זו באה להשקיט את התאוה החיצונית לממון. אכן אם האדם לומד רק בשביל המלגה - זה כבר מסוכן.

"אספר לך סיפור שהכרתי: היה לי תלמיד שלמד אצלי כמה שנים. הוא היה כישורני עד למאוד. שואל כעניין ומשיב כהלכה. לאחר נישואיו חזר במסלול דיינות אלא שזה לא עלה בידו ואז עזב את הלימוד. כשבחור מציב לעצמו מלכתחילה מטרה חיצונית ורודף אחריה - זה דבר פסול לגמרי".

המשך יבוא בשבוע הבא בעזרת ה'.

צילום: יחזקאל